

16.32x22.86	2	18	עמוד	הארץ - THE MARKER	07/03/2011	26379916-3
280988						

שלטון מקומי / איתן אטיה

ישראל רחוקה מלהידמות לחברותיה ב-OECD

קצותיו: החינוך הממלכתי נמצא בבעלותה, בניהולה ותחת סמכותה, ובו בזמן אין לממשלה כל בעיה לכפות על הרשויות המקומיות לממן יותר מ-30% מן הסכום שהיא עצמה אמרה לתקצב.

מגמה רומה אנו רואים בהשתתפות הרשויות המקומיות בתחום התרבות. השלטון המקומי בישראל מממן כ-13% מסך ההוצאה הציבורית בתחום חשוב זה, לעומת שיעורי השתתפות נמוכים בהרבה של 3%-7% במרבית מדינות OECD.

הפעד האדיר בין הרישות של המחוקק מהרשויות המקומיות בישראל לבין האפשרויות התקציביות המוגבלות העומדות לרשותן יכול להסביר את המשבר הכמעט תמידי שבו נמצא השלטון המקומי בישראל. אבל יש גם זווית נוספת. פקודת העירייה המיושנת מביאה לכך שכל מהותו ואופיו של השלטון המקומי אינם מוסדרים כהלכה.

הרשויות בישראל משתתפות בהוצאות ממלכתיות באופן חרוג באופן ניכר מהרשויות של פקודת העיריות, וכאילו להוסיף על הגטל המעיק, לא אתה פוגעת הממשלה ומצמצמת את הכספים שהיא עצמה מעבירה לתקצוב השירותים הממלכתיים, והעיריות הן אלה הנכנסות בלית ברירה בנעלי הממשלה ומגדילות את השתתפותן התקציבית כדי ששירותים אלה לא יחסרו לתושביהן. כל אלה אינם מאפשרים לפתח שלטון מקומי יציב בעל אופק.

כניגוד לעולם, שבו המגמה היא לעורר רשויות מקומיות ודמוקרטיה קהילתית, המצב בישראל הפוך. בעידן הגלובלי ערים בישראל נאלצות להתחרות מול ערים ומטרופולינים ברחבי העולם. במדינות רבות כבר הבינו שהעברת תקציבים וסמכויות לשלטון המקומי מאפשרת פיתוח כלכלי וסביבתי טוב יותר לאזרח ומפתחת את המעורבות הקהילתית. ישראל יכולה וצריכה ללמוד ממדינות ה-OECD כיצד לעשות זאת, ויפה שעה אחת קודם.

הכותב הוא מנכ"ל פורום ה-15 (פורום הערים העצמאיות)

בנימין נתניהו, בכנס השנתי של מרכז השלטון המקומי. יש לאן לשאוף

הצטרפות ישראל למדינות המפותחות (OECD) בישראל על עידן חדש בכלכלה הישראלית. לראשונה הוכרה ישראל באופן רשמי כבעלת כלכלה מתקדמת וחוקה, בזו שמסוגלת להבטיח למדינות שיקועים מקומיים וזרים יציבות כלכלית ותמורה להשקעתם.

ואולם במקביל לכינון דים, החלה גם סדרת בריקות השוואתיות הבוחנות את התנהלותו של המשק הישראלי

לעומת המדינות האחרות החברות במועצת היוקרה. באמצעות בריקות אלה אנו מגלים שיש כברת ררך ארוכה שבה ישראל צריכה לצעוד עד שתשווה עצמה למדינות המפותחות. אחר הקריטריונים המהווים אינדיקציה לניהול ציבורי תקין הוא מערכת היחסים בין השלטון המרכזי לשלטון המקומי.

התפישה הרווחת כיום במדינות מתקדמות היא שהעירייה היא הגוף השלטוני הקרוב ביותר לאזרח, המשקפת את הקהילה המקומית על גווניה. ככזו, חולשת העירייה על קשת רחבה של סמכויות וכוחות בנוגע לתכנון ולניהול החיים בעיר, ומהווה מצע להתנגשות דמוקרטית מקומית תוססת וסיכויים איכותיים ובלתי-קיימים.

בישראל התפתחה תפישה הפוכה. השלטון המרכזי מחזיק במרבית הסמכויות הניהוליות והתכנוניות, ואילו השלטון המקומי נדרש לבוא בנקשה ובתחינה בכל רבד ועניין. הסיבה העיקרית לכך היא שפקודת העיריות הנוכחית התפתחה מתוך פקודת העיריות המנדטורית הבריטית שהתקבלה בארץ ישראל ב-1934.

פועל יוצא של חוסר הסימטריה שיש בישראל בין השלטון המרכזי למקומי הוא שהשלטון המקומי מוחלט בהכנסות ובתקציב העיריות. חרשות לבקרים הוא מלאים מקורות הכנסה של השלטון המקומי, שואב אותן אל אוצר המדינה או מטיל על העיריות את החובה לתקצב מטלות שמחובת הממשלה לתקצב. מחקר של OECD שפורסם באחרונה בוועידת השלטון המקומי מראה שההשקעה של

מדינת ישראל ברשויות המקומיות בישראל היא מהנמוכות מבין המדינות המפותחות. עם זאת, הרדישות של הממשלה ובית המחוקקים הישראלי מהרשויות המקומיות למימון שירותים ממלכתיים גבוהה באופן משמעותי מרוב מדינות המערב.

לפי המחקר, התקציב הכללי של הרשויות המקומיות בישראל נמוך מאוד - כ-13% בלבד ביחס לתקציבה השנתי של ממשלת ישראל. תקציב זה נמוך באופן ניכר מרוב מדינות ה-OECD ולמעשה ממוקם רביעי מהסוף מתוך 34 החברות בארגון. בכריטינה, איטליה והולנד, למשל, תקציב השלטון המקומי הוא יותר מ-30% מהתקציב הלאומי. במדינות סקנדינביה השיעור גבוה אף יותר ומתקרב למחצית מהתקציב הלאומי. יתר על כן, חלקן של הרשויות המקומיות בישראל בסך ההכנסות ממסים ואגרות (כולל הארנר נה) הוא כ-7% בלבד, בעוד הממשלה נהנית מ-93% מכלל המסים. ברנמרק ושוודיה, לשם השוואה, הרשויות המקומיות נהנות מ-35% מכלל הכנסות המסים במדינותן.

בתחום ההוצאות אנו עדים לתמונה מדאיגה אף יותר. הרשויות המקומיות בישראל אחראיות על מימון 32% מתקציב החינוך הממלכתי, על אף שבאשראל החינוך מוגדר כשירות ממלכתי שבאחריות הממשלה לספק. נתון זה מעמיד את ישראל במקום השישי מהסוף מבין המדינות המפותחות בקטגוריה זו.

אגב, במדינות שבהן חלקן של הרשויות המקומיות בתקצוב החינוך גבוה כשל ישראל, נושא החינוך נמצא בבעלותן ובסמכותן הכמעט בלעדית של הרשויות המקומיות. יוצא מזה שהממשלה בישראל אחוזת במקל בשני